

Kritik mot socialtjänstutredningen

Remisstiden för utredningen om en ny socialtjänstlag har gått ut. I de inkomna svaren blir konfliktområden tydliga. I dem finns en lång rad farhågor. [Hållbar socialtjänst, SOU 2020:47](#), fick tydliga direktiv att inte komma med förslag som höjer ambitionsnivån. Att det är starkt begränsande har utredaren **Margareta Winberg** själv gett uttryck för.

Organisationen Funktionsrätt Sverige formulerar i sitt remissvar kritiken:

"En hållbar socialtjänst förutsätter en politisk ambitionshöjning."

Funktionsrätt Sverige oroar sig för att vår människosyn i grunden påverkas om denna ambitionshöjning uteblir:

"En tidigare ambition att stärka enskildas egna resurser, det vill säga skapa 'empowerment', kan lätt vändas till ett kravställande förhållningssätt gentemot nödställda eller en osolidarisk syn av att människor i nöd har sig själva att skylla. I förlängningen finns risken för en ännu mer skrämmande människosyn som uttrycker ett förakt för svaga."

Utredningen vill att kommunerna ska kunna erbjuda insatser som den enskilde själv kan söka och få, utan föregående behovsbedömning. För Funktionsrätt Sverige är det ett kontroversiellt förslag som har vållat stora diskussioner där. Det kan ge den enskilde större möjlighet att påverka sin egen situation men den främsta invändning som framförs är att socialtjänsten riskerar att bli utbudsstyrd, snarare än behovsstyrd: *"vilket skulle skapa ytterligare klyftor mellan de som har kapacitet att själva manövrera sig fram och efterfråga insatser och de som saknar den förmågan eller befinner sig i ett utsatt läge."*

RSMH, riksförbundet för social och mental hälsa, bedömer att utredningens samlade förslag utgör en försämring i förhållande till nuläget för personer med psykisk sjukdom och psykiska funktionsnedsättningar. Precis som Funktionsrätt Sverige är man rädd för att en mer tillgänglig socialtjänst riskerar att ställa grupper som allra mest behöver socialtjänsten utanför.

– Det är jättemånga som inte alls känner till vad de skulle ha för rättigheter och inte har förmåga att ta kontakt, då blir tillgängligheten väldigt skenbar, säger **Elin Engström**, intressepolitisk sekreterare hos RSMH.

Idag står det i lagen att socialtjänsten ska hålla sig informerade om förhållanden i kommunen, men den skrivningen föreslås försvinna, något som inte alls uppskattas av RSMH.

– Hur ska socialtjänsten då vet att de når de personer och grupper de ska nå?

RSMH hade gärna sett att socialtjänstlagen blev mer av en rättighetslag, som lss, lagen som stöd och service till vissa funktionshindrade.

– Det är det ju inte alls tal om. Men alla borde ha rätt till en god levnadsnivå, inte enbart en skälig. Det saknas inte resurser i vårt samhälle, säger Elin Engström.

En hållbar socialtjänst vill se ett bättre bemötande av de människor som söker stöd. En i lag inskriven plikt för varje myndighet att se till att alla får det stöd och den hjälp de behöver, oavsett till vilken instans personen först vände sig till, är det som behövs menar RSMH.

Personligt ombud, P0, fyller 20 år i år och som [SocialPolitik skrev om i nr 2/2020](#) värnar P0 om sin roll som en fristående verksamhet. Att ha kontakt med P0 ska inte kunna vara skäl för att avslå ansökningar om exempelvis kontaktperson, säger RSMH.

– Vi oroas av skrivningar som luckrar upp P0:s självständighet, säger Elin Engström.

I SocialPolitik har vi också ofta tagit upp, och försökt förstå, att Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, har så svaga verktyg i sin tillsyn. [Dödsfall av icke naturliga skäl, kan ske upprepade gånger på en institution](#) utan att ett tillstånd dras in. **Ulrika Holfelt**, jurist på Rättsenheten förklarar det så här:

– **Ivo kan bara vidta åtgärder** mot sådant som inte följer gällande krav i lag och föreskrifter. SoL är en ramlag som säger att verksamhet ska vara av god kvalitet. Men vad betyder det, vad är det man konkret ska uppfylla? Kraven för föreläggande säger att Ivo får vidta åtgärder när det finns missförhållanden som är hinder för att de enskilda inte får den insats de har rätt till. Då handlar det om Anders, Pelle och Lina. Inte om missförhållanden allmänt. Om det inträffat incidenter som rörde en eller två personer som nu inte bor kvar är det svårt att visa att det råder sådana missförhållanden som vi kan kritisera.

De här svårigheterna är dock något som Ivo valt att inte lyfta i sitt remissvar.

– Vi har fokuserat på de nya förslagen i betänkandet, alltså de förändringar som föreslås i förhållande till nuvarande lag, säger Ulrika Holfelt.

Text: Anna Fredriksson

Illustration: Johanna Gustafsson

Illustration av Johanna Gustafsson